

УДК 94(477.44)-058.232.6Кальник:355.425.4“1941/1944”

КАЛЬНИЧАНИ – УЧАСНИКИ РУХУ ОПОРУ НА ВІННИЧЧИНІ

Григорій КАЗЬМИРЧУК (Київ)

Досліджено Рух Опору Дашівського району тимчасово окупованого німецькими військами в роки Великої Вітчизняної війни. Показано виняткову роль Івана Калашника в цій боротьбі.

Ключові слова: партизани, Іван Калашник, Рух Опору, Дашівський район, с. Кальник.

Исследовано Сопротивление Дашевского района временно оккупированного немецкими войсками в годы Великой Отечественной войны. Показано исключительную роль Ивана Калашника в этой борьбе.

Ключевые слова: партизаны, Иван Калашник, Сопротивление, Дашевский район, с. Кальник.

Resistance of Dashevsky district in occupied temporarily by German troops during World War II was investigated. The crucial role of Ivan Kalashnikov in this fight was shown.

Key words: partisans, Ivan Kalashnikov, Resistance, Dashevsky district, Kalnik.

Рух опору німецьким загарбникам на тимчасово окупованих територіях України, зокрема на Вінниччині, є актуальним питанням надзвичайно важливої проблеми вітчизняної історіографії. До окремих сюжетів цієї проблеми протягом більш як 70 років зверталось не одне покоління вчених України. Тільки з отриманням нашою державою незалежності від Радянської імперії створилися сприятливі умови для її вивчення. Раніше за часів радянської окупації йшов процес накопичення документальної та усної інформації про події в окремому, невеликому клаптику боротьби – колишньому Дашівському районі Вінницької області. Відзначимо, що цей процес відбувався однобоко виражаючи інтереси певної групи учасників боротьби. Не всі зібрані матеріали потрапили в складений “Звіт партизанської та підпільної боротьби на Вінниччині”, підготовленими Вінницьким обкомом ЦК КПРС. Чому не потрапили? Відповіді на це питання не має, і навряд чи колись, хтось про це скаже. Ті, хто збирав та контролював цей процес, як і учасників партизанської діяльності, вже не має, а інформація усної історичної правди дуже непевна й заангажована. Незважаючи на наявні архіви та усну інформацію, документальна база питання є недостатньою. Необхідно продовжувати виявляти, систематизувати й зіставляти будь-яку інформацію про учасників Опору.

Про партизанський рух, зокрема участі в ньому кальничан, збереглося дуже мало документів. Більшість із них збиралися на рівні усної історії – є досить багато переказів про діяльність окремих жителів у партизанському й підпільному русі. Що зберегли нам документи, які були складені вже після Великої Перемоги в другій половині 50-х років ХХ ст. Скажемо чесно – мізер. Частково вони зберігаються в Державному архіві громадських об’єднань України під назвою “Звіт про діяльність більшовицьких організацій і партизанський рух у Вінницькій області за період тимчасової німецької окупації 1941–1944 рр.”. Цей документ складений у червні 1946 р. Складали його люди зацікавлені у своєму возвеличенні, а тому багато осіб с. Кальника не потрапили до цих документів. Є кілька списків кальничан, учасників підпілля й партизанського руху [7, арк. 13].

Низка документів про партизанський рух на Вінниччині зібрані в колишньому Вінницькому облпартархіві у ф. 136 про діяльність підпільних райкомів, підпільних друкарень, конкретних діячів руху, зокрема М. С. Корнійчука

(Саша Жалов). Частково матеріали про це відклалися в колишньому Одеському (ф. 11) та Кіровоградському облпартархівах [2].

У 40 – 60-х роках ХХ ст. з виходом спогадів-сповідей видатних партизанських діячів у літературу привнесли різко діаметральні оцінки діяльності Івана Калашника. Петро Вершигора у своїй сповіді спочатку захоплюється героїзмом і методами боротьби Калашниковим, а трохи згодом пише: “Це була провокаційна постать з житомирського гестапо” [9, с. 122–123].

Сучасні дослідники долі Івана Калашника сушать собі голови над низкою питань: коли й де розпочав свою діяльність герой-месник Іван Калашник на Черкащині чи Вінниччині, у Коритні або Жовтневій Хвилі чи Кальнику й Шабелянському лісі? Не менше наполегливо краєзнавці дебатують з питання, хто ж убив ватажка партизанського загону ім. Чапаєва – поліцай чи свої пострілом у спину? Не можуть дійти до єдиної думки й про кількісний склад загону Калашника. Одні обстоюють думку, що в його складі було 25, інші твердять про 40 бійців. У зв’язку з цим гострим є питання про те, а скільки бійців було із с. Кальника, хто ж персонально був партизанським побратимом Івана Калашника? Над цими питаннями складної партизанської проблеми потрібно працювати наполегливо, відкинути приватновласницькі інтереси.

Заслуговує на увагу праця доньки Максима Сергійовича Корнійчука комісара другої партизанської бригади Маї Пірогової (Корнійчук), яка складається з низки надзвичайно важливих архівних документів, спогадів (напр., Андрія Микитенка), щоденників (напр., Анатолія Кондратюка) учасників партизанського руху, людей котрі знали й бачили їхню діяльність [4, с. 50–51, 54–62], а також роздумів про партизанський і підпільний рух. Аналізуючи партизанську діяльність свого батька Максима Сергійовича Корнійчука, вона фрагментарно говорить і про діяльність кальницького підпілля й конкретно про Івана Калашника, кальничан-партизан і підпільників [4, с. 126–127, 139, 142, 144–145, 147–148].

Спеціальної наукової літератури з цього питання обмаль. Можна назвати дослідження Ольги Рудик, у якому зібраний і систематизований архівний матеріал, спогади сучасників про український націоналістичний підпільний рух у Кальнику та навколишніх селах. Ці документи змушують задуматися над складною палітрою Руху Опору в роки Другої світової війни [5]. У новітніх фундаментальних працях, зокрема підготовленою І. К. Патриляком, де про події на Вінниччині згадки немає детально аналізується діяльність ОУН у західно українському регіоні [6].

Більшість публікацій публіцистичного характеру друкували газети України різних років. Заслуговують на увагу матеріали газети “Правда України”. Це переважно невеликі витяги з листів спогадів, з якими поділилися Н. І. Черепанов, Г. Н. Асташина, С. А. Гончаренко, Н. Т. Затолочний, Б. Мадрак, Г. Н. Гончаренко, Н. Н. Постригач та ін. [10]. Роком раніше ця ж газета, започаткувавши інтенсивну пошукову роботу, спробувала дати об’єктивний образ Івана Калашника, розпочала публікації змісту листів, у яких їхні автори висловлювали різні думки про партизана, акцентували увагу, на перший погляд, невеличких аспектах його боротьби з окупантами [11].

Мій батько Дмитро – учасник Вітчизняної війни. 1941 р. під Харковом потрапив в оточення, звідки вирвався й повернувся до Кальника. Тут господарювали німецькі окупанти. Колгосп не був розпущений, і жителі села продовжували працювати на його ланах, забезпечуючи себе й окупаційну владу необхідними продуктами харчування. Удень у селі було спокійно, але з настанням ночі в село заходили партизани за продуктами та іншими необхідними харчами й речами. Вишукуючи доросле населення, партизани схиляли їх до співпраці. Батько практично не ночував у будинку. Одного разу, як розповідала мати, до хати вдерлися п’яні партизани, і не знайшовши в хаті батька, розпочали вимагати від неї сказати, де Дмитро. Не отримавши відповіді, вони вивели матір з будинку. На призьбі вона побачила місцеву людину, яка привела цих розбишак, штовхаючи її й висловлюючись нецензурними словам, загрожуючи розстрілом, повели в поле. Один із так званих партизан, відштовхнувши матір, повів свого побратима далі в

поле. Коли перелякана мати прийшла до обійстя, то вже не побачила місцевого проводиря. Вона мені назвала прізвище тієї людини. Але Бог йому суддя. Свою підлість той проводир забрав на той світ. Про таких партизан уже після закінчення школи мені розповідав колишній учитель Кальницької середньої школи А. Х. Б-кий, а в роки війни партизан загону “За Родину”. Такі месники вночі, як розповідав мій співбесідник, забезпечували себе харчами й самогоном, поверталися у свої лежбища. Повечерявши, цілий день спали, а наступної ночі виходили на “тихе полювання” знову. Звичайно, були й інші місцеві партизанські загони й підпільники, зокрема жителі Кальника, але й серед них, особливо під час наближення 1943 р. Радянської армії, активізувалася, боротьба за свій вплив у регіоні. У результаті таких дій, як уважають деякі краєзнавців, буде вбитий Іван Калашник – відомий проводир партизанського загону імені Чапаєва, людина, яка перша ще 1941 р. організувала невеликий партизанський загін на Дашівщині, який пізніше нараховував від 25 до 40 бійців.

Рух Опору німецьким окупантам спочатку виник спонтанно. Він мав різне політичне забарвлення. Деякі дослідники виділяють у ньому кілька напрямків: радянський та націоналістичний. Спочатку напередодні вступу окупаційних військ активізувався націоналістичний рух, головними діячами якого були представники місцевої інтелігенції і вихідці із західноукраїнських земель. Оргзаходи районних партійних організацій з утворення підпілля й партизанського руху паралізувався самими керівниками, які були не здатні зорієнтуватися на місцях, деяких заарештовали, а інші просто втекли з району. Це вже пізніше, виправдуючись під час слідчих операцій НКВС, були змушені багато чого вигадати, щоб виправдатися перед радвладою. У такому становищі був і майбутній керівник першого партизанського загону на Вінниччині, зокрема в Дашівському районі Іван Калашник [7, арк. 13]. Він народився 1912 р. в селі Кальник (Липовецького повіту на той час) Дашівського району. Член ВКП (б) з 1936 р. До Великої Вітчизняної війни працював в органах НКВС Одеської області. Був залишений на роботу в тилу ворога. У низці досліджень датою народження Івана Калашника називають 1913 р. [12]. Не зумівши закріпитися в Одеській області, прибув у своє рідне село Кальник. До квітня 1942 р. працював у Кальницькому громадському господарстві, де й почав створювати партизанську групу (в більшості з військовополонених) [7, арк. 14].

У червні 1942 р. комітет ВКП(б) (невідомо який) відправив у Дашівський район М. С. Пересунька та К. Т. Яцюка “встановити зв’язки з наявними там підпільними організаціями” (уявляєте існування у лісі підпільної організації. Я ні). Вони зустрілися з одним із організаторів підпілля Г. П. Рибаченком, вирішили створити в Шабелянському лісі партизанську базу. Виявилось, що в цьому лісі діяв партизанський загін на чолі з Іваном Калашником [7, арк. 13]. Про т. Калашника в цей час були поширені в народі різні перекази про героїчні епізоди боротьби його партизанського загону з окупантами. Він був безстрашний, сміливим та відданим керівником партизанського руху. Німецькі розбійники торгували його головою, рекламуючи всюди все збільшувану винагороду за його знищення [7, арк. 14].

У документах ЦДАГОУ є списки, у яких називаються підпільні організації Дашівського району та їхня кількість. Зокрема, у Кальнику була підпільна партійна організація, очолювана Позинюком (можливо, Позаченюк) у кількості 9 осіб [7, арк. 13]. На жаль, прізвищ підпільників не названо. У місцевих краєзнавців Віктора Мацько й киянки Тетяни Голубевої (Моторної) та кальничанина, поета Віктора Сокола є три списки кальницького підпілля й партизанів. Один список складений ще 1946 р. бійцем партизанського загону “За Батьківщину” Олександром Аврамовичем Могилою. До нього занесено 54 прізвища, зокрема: А. С. і Р. Я. Драмарецькі, Г. Т. і Л. Т. Лісовські, С. П. і П. П. Яшуки, О. А. Могила, В. І. Даниленко, М. А. Позачинюк та ін.* Колишній кальничанин Віктор Сокол у своїй праці розписує практично зовсім інший склад кальницького підпілля, форми його діяльності, початковий період його виникнення і діяльності [1, арк. 117–125]. Пізніше з’явився ще третій список, який передав Михайло Семенович Баніт – сучасний полковник Кальницького козацького полку. Його йому передав Тарас

Євгенович Тараненко. Чому ці списки або один із них не потрапив до “Звіту” Вінницького обкому партії, залишається загадкою й зараз. Читаючи й порівнюючи їх інтуїтивно, відчувається, що їхні укладачі мали бажання долучити до них близьких людей та родичів керманічів Руху опору Кальника і, навпаки, принизити або приховати в підпіллі й партизанській боротьбі інших кальничан [1, арк. 121–126]. У нашій праці ми наведемо два повні списки, так звані списки Мацька й Баніта.

До цього часу немає єдиної думки, а з кількох членів складалася Кальницька підпільна організація, хто персонально входив до неї. Це запитання цікаве й нагальне, оскільки необхідно з’ясувати, якими принципами керувалося 30 квітня 1949 р. бюро Дашівського РК КП б), коли в 7 пункті постанови записало: “Вважати, що Кальницька підпільна група була організована і проводила певну роботу, але у зв’язку з тим, що два члени групи пішли в партизанський загін – М. Л. Позачинюк і І. П. Войченко., а член організації М. А. Карпенко угнаний в Нічеччину, група організаційно не зміцнювалися і скоро розпалася” [1, с. 130].

У “Звіті Вінницького обкому...” було записано, що в Кальнику була створена й діяла підпільна група в кількості 9 членів. Чому ж тоді група, на думку Дашівського районного партійного бюро, “скоро розпалася”. Адже документи про кількість підпільників с. Кальника, які ввійшли до “Звіту ...”, напевне готувало теж бюро. Чому такі різючі розбіжності в цифрах? Кому було потрібно і з якою метою применшувати кількість підпільників у Кальнику й невілювати їхню діяльність. Відповідь напрошується сама. Тим, хто забруднив руки вбивством І. Калашника і В. Зенкіна, привласнив результати діяльності кальничан-підпільників собі – це партійне керівництво Дашівського РК КП б).

Користуючись результатами досліджень моїх попередників, пропоную список Кальницького підпілля. вичленивши їхні прізвища з інших підпільних організацій, зокрема із Жаданівської: А. С. і Я. Я. Драмарецькі, О. К. Короленко, Д. С. Рижмань, Ф. А. Костик, І. О. Крикун, О. П. Новіцький, М. Л. Позачинюк, І. П. Войченко, М. А. Карпенко, Д. Ф. Демчук, Д. М. Мальчевський, Левченко, Пашковський, Г. І. Мишевський, О. А. Могила [1, с. 126–130]. Звичайно, їхня кількість була значно більшою, але, складаючи списки учасників, виконавці фільтрували, кого вписати в список, а кого просто не помітити.

Підпільники й партизани заважили німецькій окупаційній владі виконувати плани забезпечення своєї армії продовольством, нищили техніку, підривали мости, нападали на місцеву владу, розповсюджували агітаційні листівки з інформацією про стан справ на радянсько-німецькому фронті, закликали місцеве населення до непокори, контактували з підпільними організаціями с. Білок, Жаданів, Кам’яногірки, Копіївки та Хрінівки [7, арк. 121–126] тощо. Разом у Дашівському районі було 5 підпільних груп, до яких уходило 54 особи, з яких 16 не дожили до визволення країни [7, арк. 127]. Є інші цифри. Так, у Дашівському районі було 18 організацій, у яких перебувало 103 особи. Дивина, але серед них щось не показані ані комуністи, ані комсомольці [8, арк. 280]. Створюється враження, що представники цих політичних сил долучилися до боротьби низів значно пізніше. Крім того, відомо, що Іван Калашник був членом ВКП б)

1943 р. дрібні партизанські загони Дашівського, Іллінецького, Монастирищанського та інших районів Вінниччини за підказкою центру розпочали об’єднуватися у великі партизанські з’єднання. Масштаби їхньої діяльності значно розширилися територіально, вдосконалили форми боротьби, посилилася ідеологічна робота з місцевим населенням тощо. Будуть убитими при загадкових обставинах командир загону імені Чапаєва І. І. Калашник, його комісар В. О. Зенкін. У “Звіті” Вінницького обкому пізніше записали, що “Тов. Калашник загинув під час виконання бойової операції 28 лютого 1943 року”, [7, арк. 126], а в іншому документі – “від кулі зрадника” [8, арк. 20]. Інформація усної історії наводить інші думки, які потрібно ще перевірити, вона говорить, що смерть героя – це справа рук його близького оточення. Це було результатом боротьби за владу, за вплив у партизанському рухові, за привласнення чужої слави собі.

Надзвичайно важливим й актуальним є зіставлення списків партизан і підпільників села Кальника які існують зараз. Ми вже говорили, що їх нараховується кілька. Перший, ми умовно будемо їх називати за прізвиськом тих, хто нам їх передав. Список №1 Михайла Баніта, №2 Віктора Мацька, список №3 Віктора Сокола (опублікованого в його праці). Коли, хто їх складав, з якою метою, залишається невідомо. Невідомим є й питання, чому його не оприлюднювали зразу ж після закінчення німецько-радянської війни 1941–1945 рр. або після того, як Вінницький обком комуністичної партії готував звіт про партизанську й підпільну боротьбу та діяльність на тимчасово окупованій гітлерівцями території області. Ці списки стали появлятися практично після відходу за небокрай практично всіх учасників руху Опору та зміни політичної ситуації в СРСР (перебудова, відхід від керування окремими ланками соціалістичного суспільства, людей, хто хотів закріпити своє ім'я на скрижальях вітчизняної історії).

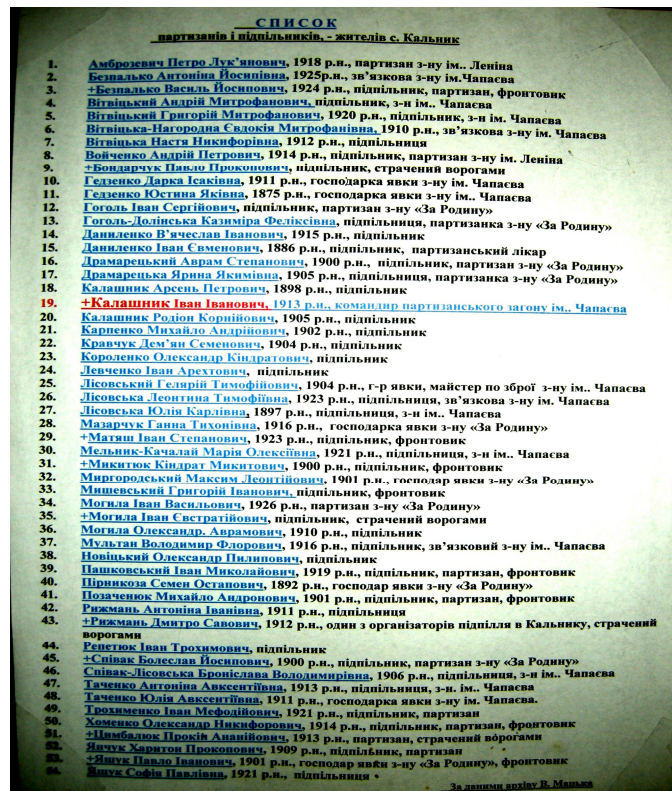
Значущість їхня безсумнівна. Вони можуть розкрити соціальні зрізи учасників боротьби. Важливо знати, хто був хто: комуніст чи комсомолец, чи людина безпартійна. Не менш важливо з'ясувати, яку ж соціальну верству поневоленого суспільства займав учасник руху Опору: колишній закріпачений радянською владою селянин, а може. інтелігент (від учителя місцевої школи до бухгалтера). Список В. Мацька дає можливість встановити, у якому партизанському загоні діяв той чи інший кальничанин, його вікові параметри, його подальша доля.

Отож, умовно можемо розділити кальничан-борців на тих, хто боровся в партизанських загонах, а хто був підпільником. До першої групи належать: партизани загону ім. Чапаєва – 15, загону ім. Леніна – 2, “За Родину” – 10, низку партизан не віднесено ні до якого загону. Більшість з них належать до партизан і підпільників одночасно – 13, а тільки підпільників – 14. Список Віктора Сокола акцентує увагу на соціальній належності борців: учителів Кальницької школи – 4, бухгалтер – 1, а інші колишні колгоспники й робітники МТС. Список Михайла Баніта найменш інформативний. У ньому наведені 4 прізвиська, які не трапляються в списку Віктора Баніта. Зокрема, наведене прізвисько чи не єдиного колишнього військово полоненого, росіянина Тихона Миколайовича Косова, чим спростовується думка колишнього секретаря підпільного Вінницького обкому партії, адже Косов з'явився в області тільки 1943 р., про те партизанський рух виник на основі звільнених місцевим населенням з полону воїнів радянської армії. Дописане прізвисько підпільника із с. Слободище Л. П. Нужди, який кальничанином став пізніше. У список Михайла Баніта не потрапили прізвиська П. П. Бондарчука, І. І. Калашника, М. О. Кандаурова та ін.

Список партизанів і підпільників села Кальник (за М. Банітом):

1. БЕЗПАЛЬКО АНТОНІНА ЙОСИПІВНА
2. АМБРОЗЕВИЧ ПЕТРО ЛУК'ЯНОВИЧ
3. БЕЗПАЛЬКО ВАСИЛЬ ЙОСИПОВИЧ
4. БОНДАРЧУК ВАСИЛЬ ПРОКОПОВИЧ
5. ВІТВІЦЬКИЙ АНДРІЙ МИТРОФАНОВИЧ
6. ВІТВІЦЬКА – НАГОРОДНА ЄВДОКІЯ МИТРОФАНІВНА
7. ВІТВІЦЬКА НАСТЯ НИКИФОРІВНА
8. ВОЙЧЕНКО ІВАН ПЕТРОВИЧ
9. ГЕДЗЕНКО ДАРКА ІСАКІВНА
10. ГЕДЗЕНКО ЮСТИНА ЯКІВНА
11. ДАНИЛЕНКО В'ЯЧЕСЛАВ ІВАНОВИЧ
12. ДАНИЛЕНКО ІВАН ЄВМЕНОВИЧ
13. ДРАМАРЕЦЬКИЙ АВРАМ СТЕПАНОВИЧ
14. ДРАМАРЕЦЬКА ЯРИНА ЯКИМІВНА
15. КАЛАШНИК АРСЕНЬ ПЕТРОВИЧ
16. КАЛАШНИК РОДІОН КОРНІЙОВИЧ
17. КАРПЕНКО МИХАЙЛО АНДРІЙОВИЧ
18. КРАВЧУК ДЕМ'ЯН СЕМЕНОВИЧ
19. КОРОЛЕНКО ОЛЕКСАНДР КІНДРАТОВИЧ
20. КОСОВ ТИХІН МИКОЛАЙОВИЧ

21. КОСТИК ТОДОСЬ АНДРІЙОВИЧ
22. ЛЕВЧЕНКО ІВАН АРЕСТОВИЧ
23. ЛІСОВСЬКИЙ ГЕЛЯРІЙ ТИМОФІЙОВИЧ
24. ЛІСОВСЬКА ЮЛІЯ КАРЛІВНА
25. МАЗАРЧУК ГАННА ТИХОНІВНА
26. МАТЯШ ІВАН СТЕПАНОВИЧ
27. МЕЛЬНИК-КАЧАЛАЙ МАРІЯ ОЛЕКСІЇВНА
28. МИШЕВСЬКИЙ ГРИГОРІЙ ІВАНОВИЧ
29. МИРГОРОДСЬКИЙ МАКСИМ ЛЕОНТІЙОВИЧ
30. МОГИЛА ІВАН ЄВТРОПОВИЧ
31. МОГИЛА ОЛЕКСАНДР АВРАМОВИЧ
32. МОГИЛА ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ
33. МУЛЬТАН ВОЛОДИМИР ФЛОРОВИЧ
34. НОВІЦЬКИЙ О.П.
35. НУЖДА ЛЕОНТІЙ ПЕТРОВИЧ
36. ПІРНИКОЗА СЕМЕН ОСТАПОВИЧ
37. ПОЗАЧЕНЮК МИХАЙЛО АНДРОНОВИЧ
38. ПАШКОВСЬКИЙ ІВАН МИКОЛАЙОВИЧ
39. РИЖМАНЬ АНТОНІНА ІВАНІВНА
40. РИЖМАНЬ ДМИТРО САВОВИЧ
41. РЕПЕТЮК ІВАН ТРОХИМОВИЧ
42. СПІВАК БОЛЕСЛАВ ЙОСИПОВИЧ
43. СПІВАК БРОНІСЛАВА ВОЛОДИМИРІВНА
44. ТКАЧЕНКО АНТОНІНА АВКСЕНТІЇВНА
45. ТКАЧЕНКО ЮЛІЯ АВКСЕНТІЇВНА
46. ТРОХИМЕНКО ІВАН МЕФОДІЙОВИЧ
47. ХОМЕНКО ОЛЕКСАНДР НИКИФОРОВИЧ
48. ЯЩУК ПАВЛО ІВАНОВИЧ
49. ЯЩУК СОФІЯ ПАВЛІВНА
50. ЯНЧУК ХАРИТОН ПРОКОПОВИЧ
51. ГОГОЛЬ ІВАН СЕРГІЙОВИЧ (закреслене)
52. ГОГОЛЬ – ДОЛІНСЬКА КАЗИМІРА ФЕЛІКСІВНА (закреслене)

Отже, тимчасова окупація Вінницької області німецькими військами впливала на життя сім'ї Казьмирчука та всіх кальничан. Одні з них свідомо втягнулися у підпільну й партизанську боротьбу, не дозволяли окупаційній владі виконувати плани забезпечення німецької армії продуктами харчування, перешкоджали просуванню військової сили й техніки на fronti. Другі, по можливості, забезпечували учасників руху Опору необхідними життєздатними потребами, зокрема продуктами харчування, інформацією про можливі заходи окупантів, переховуванням військових радянської армії, які потрапили в оточення, звільнення їх з німецьких концентраційних таборів.

Вивчення соціальних струсів цих років вимагає продовження ретельного пошуку документальних свідчень учасників підпілля, детального, неупередженого аналізу й порівняння їх з іншими документами. Бажано спокійно й виважено проаналізувати наявні документи, відхилити штучні нашарування, притаманні сучасним працям з цих питань, показали неправомірні дії деяких партійних функціонерів Вінницької області й учасників боротьби на замовчування діяльності Івана Калашника, звинувачення його в співпраці з окупаційною владою.

Бажано було б видрукувати окремим збірником архівні документи, спогади, щоденники учасників та організаторів партизанського руху й підпілля, на основі яких можна об'єктивно розкрити справжню героїчну боротьбу учасників руху Опору на Вінниччині, особливо на початковому, народному етапі боротьби. Чекає свого часу складання єдиного списку підпілля й партизанського руху с. Кальника, вивільнення з нього осіб, які були приписані до наявних списків. Цьому сприятиме публіковані тут два списки кальничан, учасників руху Опору (В. Мацька і М. Баніта), які ми сподіваємося будуть доповнені й уточнені.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Сокіл В. Ф. Кальник – село подільське. Історико-краєзнавчий нарис / Сокіл В. Ф. – Вінниця: Вінницька газета, 2011. – 412 с.
2. Державний архів Вінницької області. – Ф. 136. – Оп. 12. – Спр. 61., Ф. 135. – Оп. 15. – Спр. 48 та ін.
3. Державний архів Одеської області. – Ф. 11. – Оп. 45. – Спр. 24 та ін.
4. Пірогова М. М. Невловимий Саша Жалов. Розповідь доньки партизана / Пірогова М. М., Нагорний Ю. П. – Вінниця: Горбачук І. П., 2011. – 160 с.
5. Рудик О. Надсобський край. Маловідомі сторінки історії / Рудик О. – Іллінці, 2011. – 92 с.
6. Патриляк І. “Встань і Борись! Слухай і вір...”: українське націоналістичне підпілля та повстанський рух (1939 – 1960 рр.) / Патриляк І. – Львів, 2012. – 592 с.
7. ЦДАГОУ. – Ф. І. – Оп. 22. – Спр. 153. – Арк. 13.
8. ЦДАГОУ. – Ф. І. – Оп. 22. – Спр. 156. – Арк. 280.
9. Вершигора П. Петро. Люди з чистою совістю / Петро Вершигора: у 2-х кн. Кн. 2. – К.: Укрполітвидав, 1947. – 245 с.
10. Еще раз о Калашнике // Правда Украины. – 1969. – 9 января.
11. Был Калашник! // Правда Украины. – 1968. – 12 сентября.
12. Рідне село. – 2008. – 28 лютого.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Казьмирчук Григорій Дмитрович – доктор історичних наук, професор кафедри історії для гуманітарних факультетів Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Наукові інтереси: рух декабристів, історичне краєзнавство, шевченкознавство.